

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

79. ÉVFOLYAM

2009 OKTÓBER

No.5 (378), Vol. 79, October 2009, USPS 178-560

5. SZÁM

A BOLDOGOK EVANGÉLIUMA

Olvasd: Máté 5:1-10.

Története van annak, miképp lett a Hegyi beszéd beköszöntő szakasza evangélikus egyházunkban a reformáció ünnepének evangéliumává. A reformáció emlékére Németországban hamarosan tartottak emlékező, hálaadó Istentiszteletet, de még nem október 31-én. Különböző vidékeken más-más napon ünnepelték. Egyik helyütt Márton-napján, másutt templomszentelésük ünnepén. Leggyakrabban annak a napnak az évfordulóján, melyen a városba, tartományba a reformációt bevezették. 1676-tól fogva azután a szász választófejedelemségben évről-évre október 31-én, a 95 Tétel kiszögezésének napján folyt le az ünnepi Istentisztelet.

Ez a nap a naptárban közvetlenül mindenszentek ünnepe elé esik. Nem véletlen, hogy Luther ezen a napon szögezi ki vitatételeit a wittenbergi vártemplom ajtajára. Máskor is mindenszentek előestéjén mennydörög ezen a szószéken a szentekkel űzött visszaélés ellen. Bölcs Frigyes választófejedelem ilyenkor állította ki évenként a 17,000 darabból álló ereklyegyűjteményét, a szentek csontjaiból, maradványaiból. Mindenszentek napján pedig már a 11. századtól fogva a Hegyi beszéd beköszöntő szakaszát, a boldogok evangéliumát olvasta fel az egyház, emlékeztvén a megboldogult mártírokra és minden szentekre. Így kapcsolódott a reformáció ünnepéhez a boldogok evangéliuma.

Hogy ezt az esetlegesnek tetsző kapcsolatot evangélikus egyházunk mind a mai napig híven megőrizte, bizonyították arra, hogy felismerte a reformációnak és a boldogok evangéliumának tartalmi összefüggését. Jézus szavai, a Hegyi beszéd nyitánya – nagyon is találó választás ez a reformáció ünnepére. A boldogok evangéliumát külső-

leg történelmi esetlegesség kapcsolja össze ezzel az eseménnyel, belsőleg azonban ez a reformáció, sőt az Újszövetség veleje: Krisztus evangéliuma.

Vegyük szemügyre előbb magát a bibliai szakaszt! Kiket mond Jézus "boldogoknak", vagyis kikre kíván ünnepélyesen áldást, és kiknek ígéri a mennyek országát? "Boldogok a lélekben, a lelki értelemben szegények." Azok tehát, akik lelkükben, szívük mélyén koldusnak tudják, vallják magukat – mihelyt az Isten színe elé kell állniuk. Nincs bennük semmi a farizeusi elbizakodottságból. Nem ismernek olyan érdemet, melyért jutalmat várhatnak. Csak kéregető koldusok az Isten kilincsen! Ők a boldogok, mert övék a "mennyek országa". Amikor Isten királyi uralma, dicsősége egykor megvalósul. Ők kapnak belőle osztályrészt. De már most boldogok a szegények, mert vár rájuk a fényes jövő.

Az első mondás, a további hét velejében ugyanezt tárja elénk. Boldogok a sírók, vagyis a fájdalom alatt roskadozók, a gyászolók, a bűn és halál súlya alatt görnyedők, a jó hírre, vigasztalásra szoruló lelkek. Boldogok a szelídek, helyesebben az elnyomottak, megaláztatottak, szorongatottak, megvetettek. Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, vagyis akikben epekedő vágyakozás van Isten után, mert kínozza őket e világban a jogtalanság, az igazságtalanság, a fennhíjázó uralom, s vágnak Isten megjelénésére. És így tovább mind a szidalmazottakig, a Jézusért háborgatottakig, a tanítványokig. Ők a boldogok, ők fogják meglátni Isten nagy tetteit a teljesség nagy napján.

Képzeljük el Jézus hallgatói között a farizeusi rend képviselőit! Mennyire szíven üthette őket ez az új hang! Jézus éppen olyanoknak ígéri a messiási országot, kik az ő megítélésük szerint an-

nak örökösei semmiképpen sem lehetnek. Az eljövendő Messiás az ő várásuk szerint a kegyesekre, erényesekre, a törvényben járókra fogja fölépíteni birodalmát, semmiképpen sem a lélekben koldusokra. Sírókra, üldözöttekre. Maga a nép, a farizeusok iskoláján nevelkedett nép is mennyire visszahőkölhetett, midőn Jézus szájából hallotta a boldogok evangéliumát. Alig akartak hinni a fülüknek, hogy Jézus nem a lelki jómódúakat keresi, hanem a testi-lelki szűkölködőket, a hiányt látókat. Az ínség, nyomorúság sarában heverőket. Mert Ő nem követelődzni jön, hanem ajándékot adni! Az Isten országát nem lehet kiérdemelni, csak befogadni. A mennyek országának dicsősége el van rejtve a szegénység daróc-köppönyege alá. Íme, már a Hegyi beszéd elején föltűnik a kereszt! Igaz, már a feltámadás reménységében felmagasló kereszt. – S ez az evangélium!

Vajjon ez volt-e, amit a reformáció újra fölfedezett s meghordozott a világon? Ez az evangélium kergette-e ki Luthert szűk cellájából a világ porondjára, hogy küzdjön érte életre-halálra? Jó lelkiismerettel és sok bizonyossággal megrakodva tegyük hát róla tanúságot: Igen, ez az evangélium, a boldogok evangéliuma. Luthernek, a reformációnak ez az üzenete a kereszténységhez mindenkorra.

1522. november elsején, mindenszentek napján Wittenbergben éppen igazsagszakaszunkról prédikált. Ránk maradt nyomtatásban. Így kezdi:

"Szeretteim, ti, úgy remélem, tudjátok már, hogy mi az evangélium, ti, nem egyeb, mint jó szózat és jó prédikáció a Krisztusról. Krisztus Urunk Istentől, a mi Atyánktól avégett adatott, hogy Ő mindenkin segítsen, üdvösséget adjon testnek, léleknek ideig és örökké. Merőben más prédikáció ez, mint a törvény és a parancsolat. Mert a törvény követel, fenyeget, és [↗]

szorongat. Az evangélium azonban nem fenyeget és nem szorongat, hanem a legnagyobb ígéretekkel, nagy barátsággal, és kedvesen édesget Krisztushoz. Mózes parancsolja: Légy szelíd, különben elveszited üdvösségedet. Az evangélium azonban szelíden közli Isten kegyelmét, jóságát, irgalmasságát; kínálja és visz minket Krisztushoz, Akitől megnyerjük, hogy a törvénynek eleget teszünk. Az evangélium tehát nem más, mint drága szótát a Krisztusról, Aki minden embernek segítséget s kegyelmet kínál fel, többé nem követelődzik, hanem csak nyájasan hívogat." Így prédikált Luther.

Ezt az evangéliumot ásta ő ki újra a századok törmeléké alól. Mert nemcsak Isten őtestamentumi népe, de a keresztyén egyház is mindig újra beleesett a kísértés törébe, hogy az evangéliumot törvénné tegye. Krisztus ingyenvaló kegyelme helyébe emberi érdemet csempésszen. Elvegye a lélekben szegényektől, síróktól, igazságra éhezők-szomjazóktól az Országot és odadja előkelő kegyeseinek, erénybajnokainak. Luther nagysága abban áll, hogy újra meghallotta a Krisztusról zengő szótát, s minden hangzavaron át a keresztyénség fülébe kiáltotta!

Emeljünk ki mármost néhányat a boldogmondások közül, melyek reformátorunk életéből is kitűnnek. "Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtettek." Mennyire vágyott Luther az Isten után! Ez a vágyódás vitte a kolostorba. Ez kínozza éjjel-nappal: Miként lesz hozzám kegyelemes az Isten? Éveken át tart a lelki hjarc. Már pap, doktor, professzor, csodált életű szerzetes, de még mindig csak éhező és szomjuhozó, vallja, nincs igazsága, mellyel megállhatna Isten előtt. Mígnem a wittenbergi kolostor toronyszobájában meg nem világosítja a Szentlélek, hogy Isten a Krisztusért, egyedül Őérte, ingyen ajándékol ad kegyelmet nekünk. Ezt a kegyelmet szívbeli bizodalommal, hit által fogadhatjuk el, és nem valamiféle aszketikus gyakorlattal kell megszerezni.

"Boldogok, akiket az igazságért üldöznek." Ő megszenvedett érte! Elsorolni is sok, hány ellenségével viaskodott, mit állt ki Ágostában, Wormsban, hogyan hurcolták egyházi fejedelmek és a császár elé, minő veszedelemben forgott a parasztlázadás idején, miképp rontottak rá Wittenbergben a rajongók. S mindezt Krisztusért, az evangéliumért viselte el! Mégis, sohasem pa-

naszkodott emiatt. Ellenkezőleg! Azt tanította, hogy a keresztyén egyházat a "szent keresztről" ismerni fel, Ahol szenvedés és üldözés van, ott van Krisztus egyháza, nem pedig ott, ahol hatalom, jólét, bíbor, s zavartalan békeség mutatkozik.

S újra csak: "Boldogok a lelki szegények." Lélekben szegénynek vallotta magát élete végéig. Nem mámorosította meg sikere, diadalma, csodált lelki gazdagsága. Isten előtt mindig koldus maradt. Asztalán találták utolsó kézírását. Halála előtt két nappal jegyezte fel e sorokat, melyek ekképp végződnek: "Wir sind Bettler, hoc est verum", bizony koldusok vagyunk!

Bizony koldusok vagyunk, testvéreim! Ugyanakkor mégis gazdagok, királyfiak, boldog örökösök, mert miénk a mennyek országa. Mienk, mindannyiunké, ha a lélekben szegények kised csapatához tartozunk. Krisztus Urunk nem egyes kiváló keresztyéneknek a fejére mond áldást, nem a csodatevőket nevezi boldogoknak, nem a vélt erkölcsi tökéletességig felkapaszkodottakat vagy oda föltoltakat avatja szentekké. Krisztus Urunk minden egyes keresztyént boldognak mond, az egész gyülekezetnek ígéri Isten országát, ha ugyan vállaljuk a lelki szegénység boldogságát, és kívánjuk azt az országot, mely a háborúságot szenvedőké! Ha vállaljuk és kívánjuk, akkor mi vagyunk a "minden szentek". Luther a szenteket ismét lehozta a mennyből a földre. Szegények, de imádkozzák: "Jöjjen el a Te országod!"

Merjünk-e ma bizodalmas hittel végigénekelni Luther diadalénekét: "Kincset, életet, / Hitvest, gyermeket: / Mind elvehetik, / Mit ér ez önekik! / Mienk a menny örökre!"?

Csak így lenne szabad a reformáció emlékünnepe megülnünk. Nem állhat ez, magától értetődik, dicsekvésből, öntelt hivalkodásból. Ám ne is borítsa el lelkünket a panaszkodásnak iszapárja: Fogytán vagyunk, megtépázottak, az elvilágiasodás terjedőben közöttünk is, a keresztyénség sokféle szorongatásnak van kitéve, s ki tudja, mi vár reánk még a jövőben!

Hát nem hallottuk meg? Ahol az igazság, éppen ott van Krisztus igazi egyháza! Az itt is elsorolt történeti adatok ne maradjanak számunkra száraz adatok, bár kötelezve vagyunk múltunkat híven ismerni, s erre a reformáció emlékünnepe indíthat leginkább. Ámde

sokkal többre ösztönöz: Ébredjünk, üljünk, bátorodjunk, készségesen hozzuk meg akár a legnagyobb áldozatot is. Örvendezzünk, hiszen miénk az evangélium, s bár koldusok kincse, szent foglaltó a mennyek országára.

D. Scholz László - In: "Tükörkép."

Időpont helyesbítés! MEGHÍVÓ

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia ezúton is meghívja taggyülekezetei képviselőit, lelkész- és világi tagjait, tiszteletbeli tagjait, és velük együtt a Konferencia barátait 33. biennális közgyűlésére, melyet 2009. december 5-én, szombaton délelőtt 11 órakor tervez megtartani a Gloria Dei Evangélikus Egyházközség gyűléstermében (nincs lépcső!) 5801 Memphis Avenue, Cleveland, Ohio címen. A közgyűlést könnyű büfé-ebéd követi. Mindenkit szeretettel várunk!

Közgyűlésünk díszvendége lesz Ft. dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerülete püspöke, és Pröhle Gergely, az ev. egyház országos felügyelője

Erős vár a mi Istenünk!

Rigneyné Sz. Ildikó, s.k., lelkész-jegyző
Bernhardt Béla, s.k., főesperes-elnök

Adományok nyugtázása

Köszönettel nyugtázzuk a 2009. július 27-e és szeptember 26-a között vett adományokat.

•AZ "ERŐS VÁR"-RA

Minden előfizetés a címszalagon kiemelten jelzett év végén jár/járt le. Előfizetések vételét a címszalagon jelezzük; itt a felülfizetéseket, stb. soroljuk fel:

\$88: VonHefty Katalin férje, Nt. dr. vonHefty László emlékére. (Arg.)

•AZ A.M.E.K. SZOLGÁLATÁRA

\$80: Dr. Tomaschek László (OH).

•A.M.E.K. TAGSÁGRA

2009: Dr. Tomaschek László (OH). 2010: Zoltán Piroška (MI). 2011: Dr. Mekis Éva (ON).

•ELŐFIZETÉSEKRŐL

Lapunkra az előfizetéseket és lapfenntartó adományokat Erős Vár névre és P. O. Box 770828, Lakewood, OH 44107-0038 címre kérjük beküldeni.

Minden előfizetés és felülfizetést a beküldő értesítése szerint könyvelünk el. Többre azonban, mint három évre szóló előfizetést nem fogadunk el; az előálló "maradékot" adománynak tekintjük. Az adományt felsoroljuk, az előfizetés állását a címszalagon jelezzük. X

LEGKÖZELEBBI LAPZÁRTA
2009. NOVEMBER 15-ÉN!

AZ IGAZ EMBER HITBŐL ÉL — LUTHER ÖNMAGÁRÓL

Eleinte valahányszor olvastam és énekeltem ezt a zsoltárigét: Igazságoddal szabadíts meg engem (Zsoltár 31:2), mindánnyiszor megrémültem. Ellensége voltam az ilyen igéknek: Isten igazsága, Isten ítélete, Isten munkája. Mert én csak azt tudtam, hogy Isten igazsága az Ő szigorú ítéletét jelenti. És most éppen Ő szabadítson meg engem a saját szigorú ítéletétől? Így örökre elkárhoztam volna.

Viszont Isten könyörületesége, Isten segítsége — az ilyen igéket már inkább szerettem. S hála Istennek, amikor megértettem a dolog lényegét, és tudtam, hogy Isten igazsága azt az igazságot jelenti, mellyel Ő tesz igazzá bennünket a Krisztus Jézusban nekünk ajándékozott igazság által, akkor értettem meg igazán nyelvtanilag is, és ekkor lett kedvessé előttem az idézett Zsoltárigé.

Isten igazsága — ez az ige régebben úgy hatott szívemre, mint valamiféle mennydörgés. Mert ha a pápa uralma alatt ezt olvastam: igazságoddal szabadíts meg engem (Zsoltár 31:2), továbbá: a Te igazságodban (Zsoltár 86:11), azonnal arra gondoltam, hogy ez az igazság az isteni harag büntető bosszúja. Pál apostolnak szívből ellensége voltam, amikor ezt olvastam: Istennek igazsága jelentetik ki az evangéliumban (Róma 1:16-17).

Később természetesen, amikor azt olvastam, hogy az igaz ember hitből él (Róma 1:17), és emellett még Augustinus iratait is átnéztem, egyszerre megörvendeztem. Amikor felismertem, hogy Isten igazsága nem más, mint a könyörületeség, mellyel minket igazaknak számít, ebben kaptam meg a segítséget. "Igaz" és "Isten igazsága", ezek az igék villámcsapásként hatottak lelkiismeretemre. Megborzadtam, amikor hallottam őket. Ha Isten igazságos, akkor büntetnie kell. De amint egyszer ebben a toronyszobácskában tépelődtem ezek fölött az igék fölött: "Az igaz ember hitből él" (Róma 1:17) és "Isten igazsága", Isten kegyelméből ezt gondoltam: Ha nekünk, mint igazaknak, hitből kell élnünk, és ha Isten igazsága minden hívőnek üdvösségére van, akkor az nem lehet a mi érdemünk, hanem csak Isten irgalmassága. Mert Isten igazsága az az igazság, mellyel minket Krisztus által igazzá tesz és

megvált. Így ezeket az igéket megszerettem. A Szentírás értelmét ebben a toronyban tette világossá előttem a Szentlélek. [...]

Valami egészen különös éző vágyakozás fogott el, hogy Pál apostol Római levelét megértsem. Ennek azonban akadálya volt. A világért sem szívem vérenek a hidegsége, hanem egy ige hely, mégpedig a Római levél 1. részének 17. verse: "Isten igazsága jelentetik ki abban." Ugyanis gyűlöltem ezt az igét: "Isten igazsága", mivel — az összes egyházi tudósok szokása és szóhasználatára szerint — azt tanultam, hogy ezt bölcseletileg kell értelmezni, mint úgynevezett alaki vagy cselekvőleges (activ) igazságot, mely szerint Isten igaz, és megbünteti a bűnösöket s igazság nélkül szűkölködőket.

Én pedig az igaz és bűnösöket büntető Istent nem szerettem, sőt ellensége voltam neki. Ugyanis bármennyire kifogástalan volt is mindenkor szerzetesi életem, Isten előtt bűnösnek éreztem magam, lelkiismeretem állandóan háborgott, és semmiképpen sem tudtam abban bizakodni, hogy Őt az én elégtételeim kiengesztelik. Így én haragudtam Istenre, s ha nem is volt bennem hallgatólagos káromlás, nagyon erősen zúgolódtam Isten ellen. Ezt mondtam: hát nem elég, hogy a nyomorult és örökre elkárhozott bűnösöket az eredeti bűn következtében mindenféle baj terheli a tízparancsolatbeli törvény által — nem, ez az Isten az evangéliummal a régi szenvedésre még új szenvedést halmaz, és az evangéliumban is az Ő félelmetes igazságát és haragját tárja fel! Így toporzékoltam dühös, felzaklatott lélekkel, és az idézett íráshelynél kíméletlenül viaskodtam Pállal; emésztő vágy égetett, vajha megtudhatnám, mit is akar itt Pál apostol. Ez mindaddig tartott, míg végül hosszú napokon és éjszakákon át tépelődvén, Isten kegyelméből az igék belső összefüggésére fordítottam figyelmet. Éspedig: "Istennek igazsága jelentetik ki abban ..., miképpen meg van írva: Az igaz ember pedig hitből él." Ekkor Isten igazságát úgy kezdtem értelmezni, mint azt az igazságot, melyben az igaz ember Isten ajándékozása folytán él, mégpedig hitből. Most kezdtem megérteni, hogy ennek az igének: az evangéliumban Isten igazsága jelen-

teszik ki, az az értelme, hogy tudniillik ez az igazság elfogadott (passiv) igazság, mellyel minket a kegyelmes Isten igazzá tesz a hit által, amint megíratott: "Az igaz ember hitből él."

Ekkor úgy éreztem, mintha teljesen újjászülettem volna, s mintha tárt kapukon át magába az édenkertbe léptem volna be. Erre előttem az egész Szentírás más értelmet nyert. Ezután emlékezetből átfutottam az egész Szentírást, és egyéb kifejezésekből is összegyűjtöttem az idevágó igéket. Így például "Isten munkája", tudniillik az a munka, amit Isten véghezvisz bennünk; "Isten ereje", mellyel Ő minket megerősít; "Isten bölcsesége", mellyel Ő minket bölcsékké tesz; "Isten erőssége", "Isten üdvössége", "Isten dicsősége".

Amennyire előzőleg az "Isten igazsága" kifejezést gyűlöltem, annyira nagy lett most az a szeretet, mellyel ezt az én legkedvesebb igémet magasztaltam. Így Pál apostolnak ez a mondanása számomra valóban az édenkert kapujává lett. Később olvastam Augustinusnak a "Lélek és betű" című könyvét, melyben várákozásom ellenére azt találtam, hogy "Isten igazságát" ő is hasonlóan értelmezi, tudniillik annak az igazságnak, mellyel Isten ruház fel bennünket, amikor megigazít minket. Ő ugyan ezt nem részletezi, és Krisztus igazságának nekünk ajándékozásáról nem mond meg mindent világosan. Augustinus mégis azt akarta, hogy Isten igazságát olyan igazságként tanítsák, amellyel mi igazakká tétetünk.

In: Virág Jenő: Dr. Luther Márton önmagáról.

IMÁDKOZZUNK!

Mindenható Isten, Aki a reformáció tüzeiben megtisztítottad egyházadat, és tisztán adtad vissza igédet és szentségeidet! Oszlass el ma is minden tévedést, és óvd meg népedet a szentségtelen és üres élettől, hogy ítéleted napján hűségessenek bizonyuljon az Úr Jézus Krisztus által, Aki Vele és a Szentlélekkel Isten, él és uralkodik mindörökkön-örökké. Amen.

FÍNOM VEGYES

• Vendégváróban vagyunk: A torontói magy. ev. gyülekezet, a nyugatclevelandi magy. ev. gyülekezet, és az Amerikai Magyar Evaangélikus Konferencia. Vendégeink: Ft. dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerülete püspöke, a MEE külügyi referense, és Pröhle Gergely, az ev. egyház országos felügyelője, a budapesti székhelyű Magyar Evangélikus [Világ-] Konferencia elnöke. Torontóban és Clevelandban istentiszteleti szolgálatot végeznek, s Clevelandban részt vesznek az AMEK esedékes közgyűlésén. A szűkre szabott amerikai látogatókörút során elkerülnek vendégeink Csikágóba, az ELCA egyház központjába, s ott, meg Kolumbuszban az ev. teológiai intézetekhez is, ahol magyar ev. lelkészhallgatók egy-egy évet tanulnak ösztöndíjjal. Egyéb találkozások is tervbe vettek. Szeretettel várjuk vendégeinket a november 28-tól december 7-ig terjedő időre!

• A clevelandi magy. ev. gyülekezetekben és az AMEK részéről is aggódó és imádságos figyelemmel kísérjük r.k. testvéreink küzdelmét azért, hogy ne kelljen templomukat bezárni és az egyházközségeket feloszlítani, amit oktatlanul rendelt el az egyházmegye püspöke. Különösen a Szent Imre templomra és egyházközségre gondolunk így, mivel a W.22. utcában lévő intézmény nem csupán vasárnapi szentmisek hajléka, hanem ott találjuk a magyar iskolát és a cserkészházat is. Egyben nemzeti ünnepek alkalmával ezen a helyen jön össze a magyarság zöme, mint magyar kultúrközpontba, tekintet nélkül felekezeti hovatartozásra. Mint hogy az ügy már a Vatikán illetékesei elé került, reméljük, hogy a fellebbezésnek eredménye lesz. Adj a Isten!

• A figyelmes Olvasónak feltűnhetett, hogy a Erős Vár jelenlegi számát borítékolva kapta kézhez. A postaigazgatóság újabb előírásokkal nehezíti a postázás lebonyolítását, s ezért alkalmasabbnak látszott, hogy ezentúl mindig borítékolva küldjük a lapot. Ter-

mészetesen ez megnöveli a kiadási költségeket, s már mindenki gondolhatja, hogy az évi \$6 előfizetési díj szinte nevetséges. Mégis, csak azt kérjük, ha lehet, az előfizetéssel felülfizetést is beküldeni szíveskedjenek, s aki teheti, rendezze a hátralékot is. Tessék megnevezni a címszalagot. S ezúton is hálaadás vagyunk minde támogatásért!

• Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia egyházzogilag bejegyzett szervezet az északamerikai magyar evangélikusság összefogására, képviselőjére, hitbeli és egyéb természetű tájékoztatására. Kétféle tagság lehetséges: Gyülekezeti és személyi (lelkészek és világiak). Gyülekezetek és lelkészek tagságát hivatalbólinak tekintjük – magától értetődő, hogy fájdalmas, ha akár egy is kivonja magát a közösségből. Világi személyek, lelkészövegyeket kivéve, évi \$20 tagdíj befizetésével érvényesítik tagságukat (a tagdíjban benne van az előfizetés is). Az AMEK hatásköre az USA-ra és Kanadára terjed ki. Szeretettel hívogatjuk hittestvéreinket az AMEK közösség szélesítésére!

• Megtisztelő az AMEK részére, hogy közvetítő felelőssége van ösztöndíjak juttatásában. A csikágói "Lutheran Theological School" intézethez 1992-től eddig 22-szer kapott magyar lelkészhallgató egy-egy éves ösztöndíjat a vonFuchs Alapítványból. A kolumbuszi "Trinity Lutheran Seminary" intézethez pedig 2005-től hét lelkészhallgató részesült ösztöndíjban a Blahó-Miller Alapítványból. Az ösztöndíjasok, négyet kivéve, akik jóváhagyással maradtak külföldön, a hazai ev. egyház javára hasznosítják tanulmányaikat. Az ösztöndíjak összértéke jóval meghaladja a félmillió dollárt. Kedvező fejlemény, hogy a TLS intézetből a külföldi hallgatók felügyelő professzora, dr. Taylor Walter idén egyiptomi útja során Magyarországra látogatott, s ezzel kezdetét vette akadémiai kapcsolatok kialakítása a kolumbuszi teológia és a budapesti Evangélikus Hittudományi Egyetem között.

AMEK

Emlékezünk! Emlékezzünk!
az 1848/49. évi szabadságharcra
161. fordulóján
"1849. október 6"-ra
160. évfordulóján

az 1956-os szabadságharcra
53. évfordulóján
a reformációra
492. évfordulóján

Emlékezzünk ősökre,
a hit és kard hőseire,
gyászokra és diadalmakra is.

A hazáért való küzdelmekért,
hítvédők kiállításáért,
életek áldozatáért
legyen Istené az áldás,
legyen mienk az áldott emlékezés
és az emlékezésben
a jövőért való reménység!

A 46. ZSOLTÁR

Isten a mi oltalmunk és erősségünk,
mindig biztos segítség a
nyomorúságban.

Azért nem félünk, ha megindul is a
föld, és hegyek omlanak a tenger
mélyébe, ha háborognak és
tájékozna is vizei, és romlásától
megrendülnek a hegyek.

Egy folyam ágai örvendeztetik Isten
városát, a Felségesnek szent
hajlékait.

Isten benne van, nem inog meg,
megsegíti Isten reggelre kelve.
Népek háborognak, országok
inognak; ha az Úr mennydörög,
megretten a föld.

A Seregek Ura velünk van, Jákób
Istene a mi várunk.

Jöjjetek, lássátok az Úr tetteit, Aki
bámulatos dolgokat művel a földön.

Háborúkat szüntet meg a föld
kerekségén, íjat tör össze, lándzsát
tördel szét, harci kocsikat éget el.

Csendesedjete el, és tudjátok meg,
hogy én vagyok Isten!

Magasztalnak a népek, magasztal a
föld.

A Seregek Ura velünk van, Jákób
Istene a mi várunk!

Biblia, 1997

PROLONGÁLT KEGYELMI IDŐSZAK

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ TÖRTÉNETE 1956. NOVEMBER 1-E ÉS 1958. JÚNIUS 17-E KÖZÖTT

XXI. RÉSZ: ORDASS LAJOS LEVELE HORVÁTH JÁNOS ÁEH-ELNÖKNEK 1957. OKTÓBER 25-ÉN

Az 1956-os szabadságharc ötvenedik évfordulója alkalmából cikksorozatban emlékezünk meg azokról az eseményekről, melyek a Magyarországi Evangélikus Egyházat érintették azokban az időkben. Hálás köszönetet mondunk a cikksorozat szerzőjének, Nt. dr. Böröcz Enikő ev. lelkésznek, a hazai Evangélikus Országos Levéltár tudományos munkatársának. Sz.

Minneapolisból – a 3. evangélikus világyűlésről – hazatérve, újra felvett püspöki szolgálatának első éves évfordulójáhozözelve, Ordass Lajos 1957 őszén szükségesnek tartotta, hogy levelet írjon az Allami Egyházügyi Hivatal (ÁEH) elnökének. A levélben mind önmaga, mind Horváth János előtt tisztázni kívánta a saját püspöki szolgálatával, illetve a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) akkori szolgálatával, továbbá az egyház és állam akkori viszonyával kapcsolatos meglátásait. Mondanivalóját tizenöt oldalban fejtette ki. Ordass levelének az ÁEH-levéltárából előkerült példánya tartalmazza Horváth János ÁEH elnök megjegyzéseit is. Ez az egyelőre kettejük között lezajló dialógus az 1957 novemberében kezdődött hivatalos tárgyalások egyik legfontosabb alapidokumentumává lett. Horváth János első megjegyzése Ordass leveléhez éppen a következő megállapítás lett: "A mi véleményünk kifejtése az elmúlt évről."

Ordass levelében a legfontosabb témák a következők voltak. Az 1948-ban megkötött Egyezmény; személyi kérdések; az 1957. évi 22. törvénycikk alkalmazásának kérdése az evangélikus egyházban; továbbá az egyházi sajtó szabadságának és az egyház ún. békeszolgálatának dolga. Végül pedig az 1956 novemberi események következményeként, 1957 tavaszától letartóztatott lelkészek ügye.

Az Egyezmény kérdésében Ordass azt tisztázta, hogy mind a két félnek be kellene tartani, mint alapidokumentumot. Ez azonban 1948 és 1957 között már olyan tartalmi változásokon ment keresztül, hogy a rossz nyelvek szerint csak a pénzügyi kérdések dolga maradt meg belőle. Mind Ordass, mind Horváth János tudta ezt. Ennek ellenére mind a ketten hivatkozási alapként utaltak rá.

A személyi kérdések felvetésével Ordass elsősorban két – erősen kom-

munista elkötelezettségű – laikus vezető, Mihályfi Ernő egyetemes és Darvas József déli evangélikus egyházkerületi felügyelő dolgát szeretne volna megoldáshoz segíteni. Az államhatalom kegyének és a gyülekezetek kikényszerített választásának köszönhetően pozícióikat. Tevékenységük lényegében egyházzellenes tevékenység volt. Ugyanis nem állt másból, mint az államhatalom elképzeléseinek keresztültviteléből, ha kellett "keresztülverésből". Ordass szerette volna, ha ez a két ember befejezi a működését az evangélikus egyházban és helyükre az egyház érdekeit képviselő személyek léphetnek. A levél megírásának idején maga Horváth János is hajlott arra, hogy ezt a két embert, "érdemeik elismerésével" elbúcsúztassák az evangélikus egyház életéből. A két laikus egyházi vezető dolga mellett Ordass Lajos megemlítette még a Nyugat-Békesi egyházmegyében elhúzódó esztervás választás kérdését, mint sürgősen megoldandó feladatot.

Az 1957-es 22. törvényerejű rendelettel kapcsolatosan, amely bizonyos magasabb állások betöltéséhez az államhatalom engedélyét kívánta meg, Ordass két dolgot mondott. Az egyik az volt, hogy tisztázta, hogy annak idején maga Horváth János nyugtatta őt meg ebben a kérdésben, amikor kijelentette, hogy "Az evangélikus egyházban minden rendben van" – tehát rájuk nem vonatkozik a rendelet. A másik az volt, hogy tisztázta, hogy ő maga eddig ebben a kérdésben nem szólalt meg. Holott lett volna mit mondani! Hiszen a törvényerejű rendelet kétségbe vonta az egyháznak azt a jogát, hogy teljesen szabadon, minden befolyástól függetlenül maga válassza meg a saját vezetőit. Horváth a maga részéről azt a megjegyzést fűzte ehhez, hogy sürgősen meg kell vizsgálni "az egyházi reakció" szerepét az egyházban. Továbbá előjött – a főként baloldali elkötelezettségű egyházi személyek akkoriban sűrűn emlegetett vádjával –, hogy ti. az Ordass-Túróczy korszakban fokozatosan félreállították a "haladó" elkötelezettségű egyházi embereket, és tudatosan "reakciókat" ültetnek a helyükre. Horváth János, Ordassnak arra a megjegyzésére, hogy ez a vád nagy fájdalommal tölti el őt, azt

a megjegyzést fűzte hozzá, hogy "Felsorolni a mi bizonyítékainkat."

Az egyházi sajtó szabadságának illetve az ún. béke munkának a kérdésében – hiszen a kettő szorosan összetartozott – Ordass két dolgot szeretett volna elérni. Az egyik az volt, hogy az egyházi sajtónak elsősorban és mindennek felett az egyház szolgálatába állított sajtónak kell lennie. A másik az, hogy az egyház bármilyen előadódó kérdésben csak a saját meggyőződése szerint, tehát egyházként szólaljon meg. Óriási politikai nyomás alatt végezte az akkori evangélikus egyházi sajtó a maga szolgálatát. Horváth János ezekhez a kérésekhez a maga részéről a következőt fűzte hozzá: "Ez hallatlan! Az 1956. november 4-i cikkek nem okoztak ilyen problémákat?" Ordass nemcsak az Evangélikus Élet, a Lelkipásztor, hanem a Church Press esetében is az egyház számára alapvető szabadságot szeretett volna biztosítani. Az ún. békeszolgálattal kapcsolatosan pedig kijelentette, hogy az egyháznak nem a Pax Sovietica, esetleg a Pax Americana erőltetése a feladata, hanem a Pax Christi következetes képviselése.

Ordass levelének utolsó témája a politikai okokból letartóztatott lelkészek dolgának intézése volt. Minden esetben személyesen jelentette a letartóztatásokat. Távollétében Túróczy Zoltán püspök és Zászkaliczky Pál püspök-helyettes ugyanezt tette. Több esetben sikerült könnyítéseket elérni, más esetekben Horváth János a belügyminisztérium megfelelő szerveire hárította a dolgot. Ordass többször kifogásolta a foglyokkal való bánásmódot is. Horváth cinikusan elhárította a kérdést, és kijelentette, hogy ezek átmeneti dolgok, és majd ha megtörtént a rendteremtés, akkor automatikusan megszűnnek. Hozzátette, hogy ezek a kérdések nem érintik az állam-egyház viszonyt. Ordassnak erről egészen más volt a véleménye.

Az Ordass levelében felvetett témákból több is visszaköszönt az 1957 november végén tartott tárgyalásokon. [Folytatása következik]

Dr. Böröcz Enikő ev. lelkész, egyháztörténész

HA TEHÁT A FIÚ MEGSZABADÍT TITEKET,
VALÓBAN SZABADOK LESZTEK,
János 8:36

BÖZÖDÚJFALU EMLÉKÉRE

A bözödújfaluról elszármazott, jelenleg Ausztriában élő Sükösd Árpád által 1995-ben emelt emlékmű felirata:

“A tó fenekén Bözödújfalú nyugszik. 180 házának volt lakói szétszórva a nagy világban ma is siratják. A diktatura gonosz végrehajtói lerombolták és elárasztották; ezzel egy egyedülálló történelmi-vallási közösséget szüntettek meg, melyben különböző nemzetiségű és felekezetű családok éltek együtt évszázadokon át, egymást tisztelve és szeretve, példás békeességben. Immár a katolikus, unitárius, görögkatolikus, és a székely szombatosok fohászai örökre elnémultak. Legyen e hely a vallásbéke helye és szimbóluma.”

Minden év augusztusának első szombatján összegyülekeznek Bözödújfalun

egykori lakói, hogy emlékezzenek arra a fauközösségre, amelynek helyén ma a Küsmöd patak víztárolója található.

Húsz évvel ezelőtt, 1989-ben került sor a falu elárasztására, hogy az így létrejövő víztároló felfogja a Küsmöd patak esőzések idején árvizekkel fenyegető vizét.

A falut azonban nem feljebb telepítették, hanem mint közösséget megszüntették, az itt élő kb. 900 embert a környező településekre – Erdőszentgyörgyre, Hármásfaluba, Székelykeresztúrra, és Bözödbe – költöztették.

EVANGÉLIKUS-REFORMÁTUS PARLAMENTI FELIRAT

Tisztelt

Európai Parlamenti Képviselők!

Az elmúlt hónapok Magyarországgal és magyarsággal szembeni legdurvább atrocitásaként értékeljük és éljük meg mindazt, ami Szlovákiában a magyar nemzetiségű polgárokkal szemben történik. A szabadság, az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szolidaritás és nemzetünk képviselete közös ügyünk. Az anyanyelv használatának szabadsága a reformáció egyik nagy vívmánya. Egyházaink számára tehát kiemelten fontos, hogy vallási közösségeink tagjai anyanyelvükön hallhassák az evangélium üzenetét, és mindennapos ügyeiket is anyanyelvükön intézhessék.

Meggyőződésünk, hogy az európai egység ereje a határokon átívelő regionális együttműködésekben rejlik. Megengedhetetlennek tartjuk északi szomszédunk döntését, amellyel augusztus 21-én megtagadták a Magyar Köztársaság elnökétől a belépést a Szlovák Köztársaság területére, de példátlan volt az is, hogy március 15-én a román légügyi hatóságok visszavonták az elnöki gép leszállási engedélyét. De említhetnénk Malina Hedvig ügyét vagy a dunaszerdahelyi brutális rendőratyakot is. Az Önök előtt is jól ismert esetek felsorolása sajnos még hosszan folytatható lenne. Ezek az események mind szemben állnak az európai normákkal, és nemcsak nemzetünknek ár-

Sokan más településekre vagy külföldre vándoroltak.

Különlegessége volt a falunak, hogy csak itt maradt fenn a 20. század során is az a kicsiny székely szombatos felekezet, amely vallástörténeti érdekességet is jelentett. Származásukat tekintve nem voltak zsidók, de hittartalmukban közel álltak a zsidó valláshoz. Bözödújfalú megszűntével e vallási felekezet is megszűnt.

Mementóként az egykori falu két templomának – katolikus és unitárius – vízben álló épülete maradt meg. Az unitárius templom mára már az enyészeté, a katolikus templom tornya is a vízbe esett már. In: “Másokért Együtt”, Bécs.

*****

tanak, hanem az európai közösség szellemiségének, az Európai Unió tekintélyének is.

Mindannyiunk összefogására van szükség ahhoz, hogy a Magyarországról és a magyarságról kialakult kép Európában úgy változzék meg, hogy a szlovákiaihoz hasonló megalázó eseményekre ne kerülhessen sor. Azt tapasztaljuk, hogy nemzetközi tekintélyünk sajnálatos csökkenésével az eddigi, nemzeti közösségünk kollektív jogainak hangsúlyozására törekvő – egyébként jogos – érveléssel egyre kevésbé tudunk eredményt elérni. Az egyetemes keresztény értékek, az általános felebaráti szeretet jegyében mi is megteszünk mindent annak érdekében, hogy az európai egyházi közösségek, nemzetközi egyházi szervezetek értesüljenek az atrocitásokról és az ezzel szembeni békeességet munkáló törekvéseinkről, közösségeink értékeiről. Kérjük európai parlamenti képviselőinket, hogy a jövőben is tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy az Európai Parlament hitelesen értesüljön a mindnyájunkat megalázó történetésekről, és bírja rá az Európai Uniót hathatós lépések megtételére. Érthetetlennek tartjuk, hogy az Európai Unió továbbra is a két ország belügyének tekinti ezeket az eseteket. Az emberi, állampolgári jogok általános érvényesülése a világi törvények jegyében ugyanolyan egyetemes ügy, mint amilyen a mi keresztény hitelveink általános érvényre jutása.

Felajánljuk tehát együttműködésünket és segítségünket a közös feladat elvégzéséhez. Egyben – előre egyeztetett időpontban – személyes találkozást is kezdeményezünk a közös gondolkodás megvalósítása érdekében.

2009. augusztus 29.

Együttműködésükben bízva,
üdvözlettel:

Ittész János,

Magyarországi Evangélikus Egyház,
elnök-püspök

Pröhle Gergely,

Magyarországi Evangélikus Egyház,
országos felügyelő

Dr. Bölcskei Gusztáv,

Magyarországi Református Egyház,
püspök, a Zsinat lelkes elnöke

Dr. Huszár Pál,

Magyarországi Református Egyház,
főgondnok, a Zsinat világi elnöke. ▯

AZ EGYHÁZ HÍREI OTTHONRÓL

• Hálaadó Istentisztelettel és a templom falára elhelyezett emléktábla megáldásával emlékeztek meg Lébényben a gyülekezetben szolgáló egykori lelkészekről, különös tekintettel Németh Károly esperesre, aki negyven évvel ezelőtt hunyt el. Az emléktábla elkészítését az Egyesült Államokban élő [s a nyugatclevelandi magyar ev. gyülekezetben tagságot viselő] Szeebach Gusztáv és feleségének ezerdolláros adománya tette lehetővé. Az igehirdetés szolgálatát és az emléktábla megáldását Ittzés János, a Nyugati (Dunántúli) Ev. Egyházkerület püspöke végezte.

• Bagolyirtás-Mátraszentimrén a Fébé Diakonissza Egyesület temploma felszentelésének 15. évfordulóját ünnepelte. Bp.-Kőbányán szervezeti fennállásának 100., Ajkán temploma felszentelésének 220., Dunakeszin a 70., Ipolyszögön a 60., Irsán "Mustármag" nevű óvodája fennállásának 15. évfordulóját ünnepelte az ev. gyülekezet.

• Orosházán Kopf András Gyula, Aszódon Simon Attila, Spronban (Eötvös József Ev. Gimnázium) Wagner Szilárd, Bp.-Fasorban ideiglenes beosztással Balogh Éva az új iskolalelkész.

• A budapesti német ev. gyülekezet új lelkésze Erlburch Johannes. Őt a Németországi Protestáns Egyházszövetség (EKD) tette választhatóvá hatéves ciklusra. Felesége, sz. Hidas Judit révén és korábbi szakszárni segédlelkézi szolgálata folytán jól beszél magyarul.

• Tanévnyitói ünnepséggel kezdték meg az idei tanévet is a budapesti Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Ezzel az évvel kezdte meg tanulmányait 14 lelkészhallgató, 8 katekéta/lelkézi munkatárs, 3 kántorszakos, 1 hittanár szakos, és 5 bölcsész-doktoráspiráns. Tizenhatan mentorok felügyeletével, mint hatodévesek lelkészjelölteként gyülekezetekben töltik az 2009-2010-es tanévet.

• Csabacsüdön teljesen felújított templomát bette ünnepélyesen használatba az ev. gyülekezet.

• Ittzés János, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök püspöke is aláírta azt a dokumentumot, mellyel száz közéleti személyiség kelt a Duna Televízió védelmére. A dokumentumból: "A Duna Televízió megszületése egyetlen alkotással rokonítható, a Lánchíd megépítésével. Mert ahogyan a Lánchíd összeköti a Duna két partját, úgy köti össze a Duna Televízió az öt földrészén élő magyarságot." [...] "Mi, akik aláírásunkkal erősíteni kívánjuk a Du-

na Televízió jövőbeni szerepét, kérjük a tulajdonos Magyar Köztársaság Országgyűlését és a mindenkori magyar kormányt, hogy ez a sokat bizonyított nemzeti intézmény ne legyen folyamatosan kiszolgáltatva a politikai széljárásnak, az éves költségvetési vitáknak. Munkáját végre érdemei szerint ismerjük el."

• A szeptember derekán Pestszentimrén megtartott Evangélikus Presbiterok Országos Találkozóján kerekén ezerötszáz presbiter vett részt az ország minden tájáról, sőt határon túli területekről is. A találkozót "Isten munkatársai vagyunk" (1Korinthus 3:9) alapigével és egyben alaptémával nyitotta meg Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke, istentiszteleti igehirdetésében. Az EPOT-hoz "hasonló igazságszabású együttlétre nem volt példa felekezetünk hazai történetében."

• Szabadkán ismeretlen tettesek ledöntötték az evangélikus templom előtti parkban lévő Luther-szobrot. Feltevés szerint a szobor egyszerűen vandalizmus áldozata volt.

• Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület és a budapesti Magyar Evangélikus [Világ-] Konferencia karöltve tervezett előadásorozatot "Evangélikus testvérgyülekezeti kapcsolatok a Kárpátmedencében" címmel. Szeptemberben Sajógömör és Budaörs kapcsolatát értékelték ki, októberben Fazekasvárad és Lovászpata, novemberben Bodóhegy és Surd, decemberben Órisziget és Nemescsó testvérgyülekezeti kapcsolata mibenlétét mutatják be. (Feltűnik, hogy ilyen kapcsolatról nincs szó Délvidék felé.)

• A német újraegyesítés ünnepének előestéjén, október 2-án "Hálaadás a szabadságért" címmel ökumenikus német-magyar Istentiszteletet tartottak a bp.-deákteri ev. templomban, melyen Kälfman Margot hannoveri ev. püspök volt az igehirdető. S vele együtt szolgált Várszegi Asztrik r.k., Bölcskei Gusztáv ref., és Ittzés János ev. püspök. Közreműködött a Luthéria énekar Kamp Salamon vezényletével.

• A Bp.-Fasori Evangélikus Gimnáziumban átmenetileg dr. Roncz Béla, az aszói ev. gimnázium igazgatója látja el az igazgatói teendőket. Vele szolgált tanácsadóként Kolarovszki Zoltán, a békéscsabai és Tölly Balázs, a soproni ev. gimnázium igazgatója.

• Két-három milliárd [US: billió] forinttal kapnak jövőre kevesebbet az egyházak az állami költségvetésből a finanszírozási rendszer átmeneti felfüggesztése miatt. A változtatás lényege az, hogy a személyi jö-

vedelemadó 1 százalékos felajánlásának a kiegészítési mértékét csökkentik, vagyis a bevezetett 1+1 modell helyett az állam az egyházaknak felajánlott egy százalékok összegét csak 0.5 százalékkal egészíti ki. "A történelmi egyházak vezetői az ország, illetve a nemzet iránti szolidaritásból fogadták el az eddigi finanszírozási rendszer egy évre szóló felfüggesztését" — jelentette ki az MTI megkeresésére Ittzés János ev. elnök püspök.

• A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa tag egyházai szept. 27-e és okt. 4-e között ún. "Teremtés hetet" ünnepeltek gyülekezeteikben és intézményeikben. A Tanács ebből az alkalomból az ünnepi megmozdulások lebonyolítására az Ararát nevű evangélikus munkásokport szerkesztésében segédkönyvet adott ki "A hét nap csodája" címmel.

Ev. Élet, Ev. Portál, et al.

GYÜLEKEZETI HÍREK

— folytatva a 8. oldalról —

kolbászt, otthoni pirospaprikából. Előrendelést már most lehet tenni a lelkézi hivatalnál vagy v. Kemes Lászlónál, 216-741-0392. ■ Nagy reménységgel és szeretettel várjuk Ft. dr. Fabiny Tamást, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerülete püspökét és Pröhle Gergelyt, az ev. egyház országos felügyelőjét, akik gyülekezetünk, a torontói magyar evangélikus gyülekezet, és az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia meghívására látogatnak hozzánk. Gyülekezetünkben december 6-án prédikál a püspök úr, majd az utána tartandó agapén, szeretetvendégségen találkozhat ő és a felügyelő úr gyülekezetünk tagjaival és a magyarsággal. Legközelebbi körleveleinkben bővebb tájékoztatást kaphatnak a testvérek a püspöki látogatásról. Hisszük, hogy ebből a találkozásból, átbeszélte estéből remény, hit, élet fakad mindannyiunk számára. ■ Imádságban hordozzuk Viiberg Lillát, aki szemműtét előtt áll, hogy a Jóisten ajándékozamagét öt jobb látással, hogy az Ő világát szépen és tisztábban láthassa, mint azelőtt. Imádságban gondolunk minden testvérünkre, a betegekre, magányosokra, kicsinyekre, középkorúakra, idősekre, családokra, s különösen azokra, aki szeretnének eljutni templomunkba, de gyengék, Tomaschek Margitra és Lászlóra, Szeebach Gusztávra, Joniak Yolandára, Sikora Manyira. ■ Mivel még a fenti magyar iskolaterem fejtújítása nem fejeződött be, ezért magyar iskolánkat október első hetében nyitjuk meg; csütörtököm délután a nagyoknak, pénteken délután a kisebbeknek. Konfirmációi oktatást október végétől indítunk, időpont egyeztetés után. Kis Magyar Kórusunk már elkezdte próbáit szerda este 8-kor. Fiatalok bibliaórája szeptember 20-tól folytatódik. ■ Egy gondolatlanul zárom soraimat: Indulj el, szeress önzetlenül, s a szeretet — Isten szeretete — mindenre megtanít. Ne feledd: A szegény szeme jobban látja a gazdag Istent. ■ Erős vár a mi Istenünk! Lelkipásztori szeretettel: Tamás Éva ev. lelkész. ■

GYÜLEKEZETI HÍREK

Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia
Elnök: Bernhardt Béla főesperes
1467 Parkhaven Row, Lakewood, OH 44107
Tel.: (216) 221-3178
E-mail: AMEvKo@sbcglobal.net

CLEVELAND – ELSŐ

Beszolgáló lelkészek: Juhász S. Ferenc
és Tamásy Zoltán.

Templom és lelkesi hivatal: 2830 Martin Luther King Blvd. (44104). Tel.: (216) 721-7074. Vasárnapi Istentisztelet de. 10:15 órakor, angol-magyar. Mihályi Ernő gondnok telefonja 561-7316. A lelkesz telefonszáma: 941-2212.

TORONTO

Lelkesz: Tamásy Éva

Beszolgáló lelkész: Tamásy Zoltán

Templom: 116 Bond Street. Lelkesi hivatal: 3245 West 98th Street, Cleveland, OH 44102-4601, USA; tel. (216) 961-6895. Felügyelő: Dr. Mekis Éva, 34 Langbourne Pl., North York, ON M3B 1A9 (minden posta ideküldendő); tel. (416) 441-9300. Istentisztelet, július-augusztus kivételével, a hó 2. és 4. vasárnapján du. 4-kor.

Szomorú szívvel hirdetjük, hogy az élet és halál Ura elszóltotta közülünk Gomola Mária testvérünket. Temetése ez év júniusában volt Magyarországon. Isten adjon Mária testvérünknek örök életet és az itt maradt családnak vigasztalást, reménységet. ■ Nagy reménységgel és szeretettel várjuk Ft. dr. Fabiny Tamást, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerülete püspökét és Pröhle Gergelyt, az egyház országos felügyelőjét, akik Torontóban szolgálnak közöttünk ez év november 29-én a du. 4 órai Istentiszteleten. Nagy szeretettel hívunk és várunk mindenkit erre az alkalomra. ■ Az Úristen megtartó szeretetébe ajánljuk Testvéreinket! Vigyázzanak magukra és szeretteikre! Erős vár a mi Istenünk! Lelkipásztori szeretettel, Tamásy Éva és Zoltán ev. lelkészek.

CLEVELAND – NYUGAT

Lelkesz: Tamásy Éva

Templom: West 98th St. és Denison Ave. Lelkesi hivatal: 3245 West 98th Street (44102). Tel.: (216) 961-6895. Istentisztelet minden vasárnap de. 9:30-kor angolul, 10:45-kor magyarul, Gyermekistentisztelettel is. Úrvacsoraosztás a hó első vasárnapján és ünnepnapokon.

Nagyon nagy örömet szeretnék elmondani Testvéreinknek. Dr. Vásárhelyi Zoárdnak és feleségének, Simon Juditnak szeptember 14-én gyönyörű kislány született, neve Zoárd. Isten megáldotta őket, házasságukat; imádságos szívvel gondolunk rájuk, hogy ezt a kicsiny gyermeket az Úr segítségével neveljék az Ó dicsőségére és embertársaink javára. ■ Szeretettel híretem, hogy konfirmációi Istentiszteletünk október 25-én 10:45-kor lesz. Hittüket megvallók: Rátóni Nagy Tamás, Radics Gábor, és Radicsné Huszti Szilvia. Először járulnak ők az Úr szent vacsorájához, ehhez a csodálatos misztériumhoz, szentséghez. Utána agapé, szeretetvendégséggel egybekötött ebéd lesz, ahová a magyarságot is szeretettel várjuk. Menü: Húsleves, marhapörkölt galuskával, saláta, sütemény, kávé. Ebédünkért 15 dollárt kérünk. ■ Évi bazárunk november 15-én lesz; erre az alkalomra friss kolbászt készítenk, fontja \$3.95. Bazár menüje: Húsleves, sült kolbász, hurka, és süteményvásár! ■ Karácsonyra készítenk füstölt, csmege ízesítésben csabai

— folytatva a 7. oldalon —

Mindennapi kenyér

Utmutató a Biblia olvasásához

2009 NOVEMBER

PÜNKÖSD UTÁNI 22. VASÁRNAP MINDENSZENTEK EMLÉKEZETE

Heti ige: Róma 12:21

1. Efezus 1:11-23 – Lukács 6:20-31
2. Róma 12:17-21 – Ezékiel 11:14-25
3. 146. Zsoltár – Ezékiel 17:1-24
4. Példabesz. 29:18-25 – Ezk. 18:20-32
5. Ézsaiás 32:1-8 – Ezékiel 20:1-44
6. Lukács 22:49-53 – Ezékiel 33:10-20
7. 2Timótheus 2:1-6 – Ezékiel 33:21-33

PÜNKÖSD UTÁN 23. VASÁRNAP

Heti ige: 1Korinthus 6:2

8. Zsidók 9:24-28 – Márk 12:38-44
9. Márk 4:1-12 – Ezékiel 34:1-16
10. Márk 13:9-20 – Ezékiel 34:23-31
11. Zsidók 13:1-9b – Ezékiel 36:1-15
12. 1János 2:18-29 – Ezékiel 36:16-32
13. Máté 26:36-41 – Ezékiel 37:1-14
14. Márk 13:30-37 – Ezékiel 37:15-28

PÜNKÖSD UTÁN 24. VASÁRNAP

Heti ige: 2Korinthus 5:10

15. Zsidók 10:11-25 – Márk 13:1-8
16. Máté 7:21-29 – Ezékiel 40:1-16
17. Zsidók 10:26-31 – Ezékiel 43:1-12
18. 6. Zsoltár – Ezékiel 47:1-12
19. 2Tesszalon. 1:3-12 – Ezk. 48:30-35
20. Máté 26:59-66 – 1Tesszalon. 1:1-10
21. Jelenések 20:11-15 – 1Tessz. 2:1-12

AZ EGYHÁZI ÉV UTOLSÓ VASÁRNAPJA

Heti ige: Lukács 12:35

22. Jelenések 1:4b-8 – János 18:33-37
23. 5Mózes 34:1-8 – 1Tessz. 2:13-20
24. 1Péter 1:13-21 – 1Tessz. 3:1-13
25. 1Korinthus 3:9-15 – 1Tessz. 4:1-12
26. Kolossé 4:2-6 – 1Tesszalon. 4:13-18
27. Máté 27:50-54 – 1Tessz. 5:1-28
28. Jelenések 21:10-27 – 2Tessz. 1:1-12

AZ EGYHÁZI ÉV KEZDETE ÁDVENT 1. VASÁRNAPJA

Heti ige: Zakariás 9:9

29. 1Tessz. 3:9-13 – Lukács 21:25-36
30. András apostol emléknappja
Róma 10:10-18 – János 1:35-43

2009 DECEMBER

1. Zsidók 10:12-19 – 2Tessz. 2:1-17
2. Kolossé 1:9-14 – 2Tesszalon. 3:1-18
3. 25. Zsoltár – Zakariás 1:1-17
4. Máté 27:27-30 – Zakariás 2:1-9
5. Máté 23:37-39 – Zakariás 2:10-17

ÁDVENT 2. VASÁRNAPJA

Heti ige: Lukács 21:28

6. Filippi 1:3-11 – Lukács 3:1-6
7. Zsidók 6:9-12 – Zakariás 3:1-10
8. Jelenések 2:12-17 – Zakariás 4:1-14
9. Jelenések 2:1-7 – Zakariás 5:1-13
10. 2Korinthus 5:1-10 – Zakariás 6:1-8
11. Lukács 22:66-71 – Zakariás 6:9-15
12. 24. Zsoltár – Zakariás 7:1-14

ÁDVENT 3. VASÁRNAPJA

Heti ige: Ézsaiás 43:10

13. Filippi 4:4-7 – Lukács 3:7-18
14. Máté 3:1-6 – Zakariás 8:1-23
15. Máté 3:7-12 – Zakariás 9:9-12
16. Máté 21:28-32 – Zakariás 11:4-17
17. Lukács 1:26-38 – Zakariás 12:9-13:1
18. 85. Zsoltár – Zakariás 14:1-11
19. 2Korinthus 1:18-22 – Malakiás 1:6-14

ÁDVENT 4. VASÁRNAPJA

Heti ige: Filippi 4:4-5

20. Zsidók 10:5-10 – Lukács 1:39-55
21. Tamás apostol emléknappja
Efezus 1:3-6 – János 20:24-31
22. 96. Zsoltár – Malakiás 2:17-3:12
23. Róma 15:8-13 – Malakiás 3:13-18
24. KARÁCSONYEST
Titusz 2:11-14 – Máté 1:18-25
25. KARÁCSONY 1. ÜNNEPE
Titusz 3:4-7 – Lukács 2:1-20
26. KARÁCSONY 2. ÜNNEPE
Kolossé 1:15-20 – János 1:1-14
- KARÁCSONY U. 1. VASÁRNAP
Heti ige: Zsoltár 103:8
27. Kolossé 3:12-17 – Lukács 2:41-52
28. Máté 2:13-18 – 1János 4:11-16
29. 148. Zsoltár – Zsidók 1:5-14
30. Lukács 2:29-32 – Ap.Csel. 7:55-60
31. Év utolsó napja (Szilveszter)
90. Zsoltár – Róma 8:31-39

L & RCL

OLVASÓINK SZÍVES FIGYELMÉBE

→ Decembéri számunkhoz előfizetések (és hátralékok), ill., az Amerikai Magyar Evangélikus Konferenciában való tagsági díjak (benne van az előfizetés is) beküldése megkönnyítésére befizetőlapot és válaszborítékot csatolunk. Az az olvasó is kap "ilyen" mellékletet, akinek az előfizetése rendezve van. Postaszabályzat szerint tömegküldemények minden darabjának azonosnak kell lennie.

→ Az előfizetések (és az AMEK tagdíjak) állását a címszalagról lehet megtudni, melyen a decemberrel lejárt vagy lejáráó év van feltüntetve. Az AMEK tagok címszalagján a tagságot "AMEK" betűk jelzik. Sz.